

Den personlighedsforstyrrede

klient i

Metasundhedsperspektiv

Personlighedsforstyrrelser

- Tidligere tider rummet af familien, samfundet
- Hvis ikke muligt, udstødte, tiggere
Kriminalitet, datidens konsekvenser
- Historiske romaner personbeskrivelser
- Fokus på personlighedsforstyrrelser i lægevidenskaben
måske indenfor de sidste 100 år

”Til de personlighedsforstyrrede hører vinterbadere, militærnægtere og råkostspisere.”

(Reiter, Klinisk psykiatri, 1946, s. 520)

Hvad er en personlighed?

- Den karakteristiske måde, hvorpå vi gennem længere tid, i forskellige situationer, tænker, oplever, handler og udtrykker vores følelser
- Et udtryk for vores selvopfattelse, hvem vi er, hvordan vi forholder os til og interagerer med andre mennesker

- Personlighed refererer til "essens" eller "kerne"
- Et menneskes personlighed omfatter stabile mønstre af måder at opfatte omverdenen på og måder at ræsonnere på over lang tid i forskellige situationer

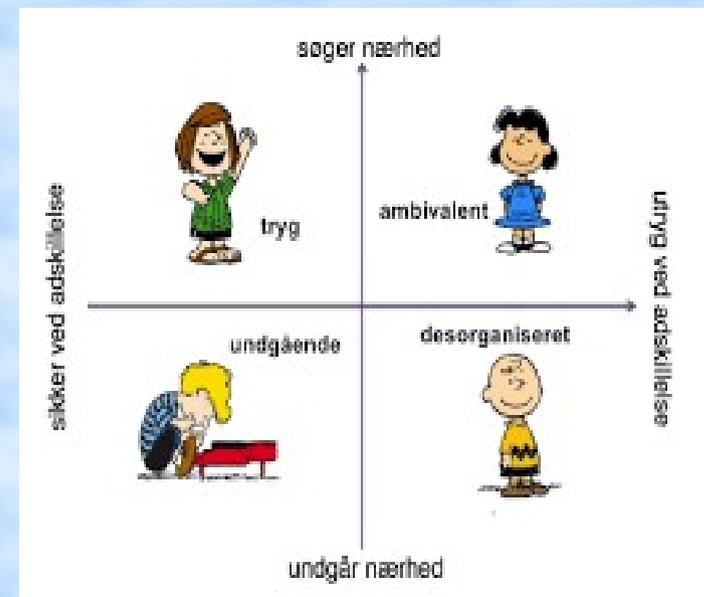
Forstyrrelse?

- Når der er problemer med selv – eller identitetsopfattelsen
- Når der er vedvarende vanskeligheder i og med mellemmenneskelige relationer

- Man bøvler med omverdenen og man bøvler med sig selv

- Tilknytningsmønstre
- Kultur
- Samfund
- Siden barndom eller adolescens

I psykiatrien siger man:

- Personlighedsforstyrrelser skyldes ikke traumer i sig selv
- Personlighedsforstyrrelser kommer af uhensigtsmæssige forstærkninger af medfødte biologisk træk (temperament)

Udvikling af Personlighed (og personlighedsforstyrrelse)

REGION SJÆLLAND
PSYKIATRIEN
- vi er til for dig

Temperament + Miljø = Personlighed

Cirka 40-50%
[Genotype]

Cirka 50-60%
[Påvirkning]

100%
[Fænotype]

Torgersen, S. (2009). The nature (and nurture) of personality disorders. *Scandinavian Journal of Psychology*, 50(6), 624–32.

I ICD – 10 er der 8 typer af personlighedsforstyrrelser

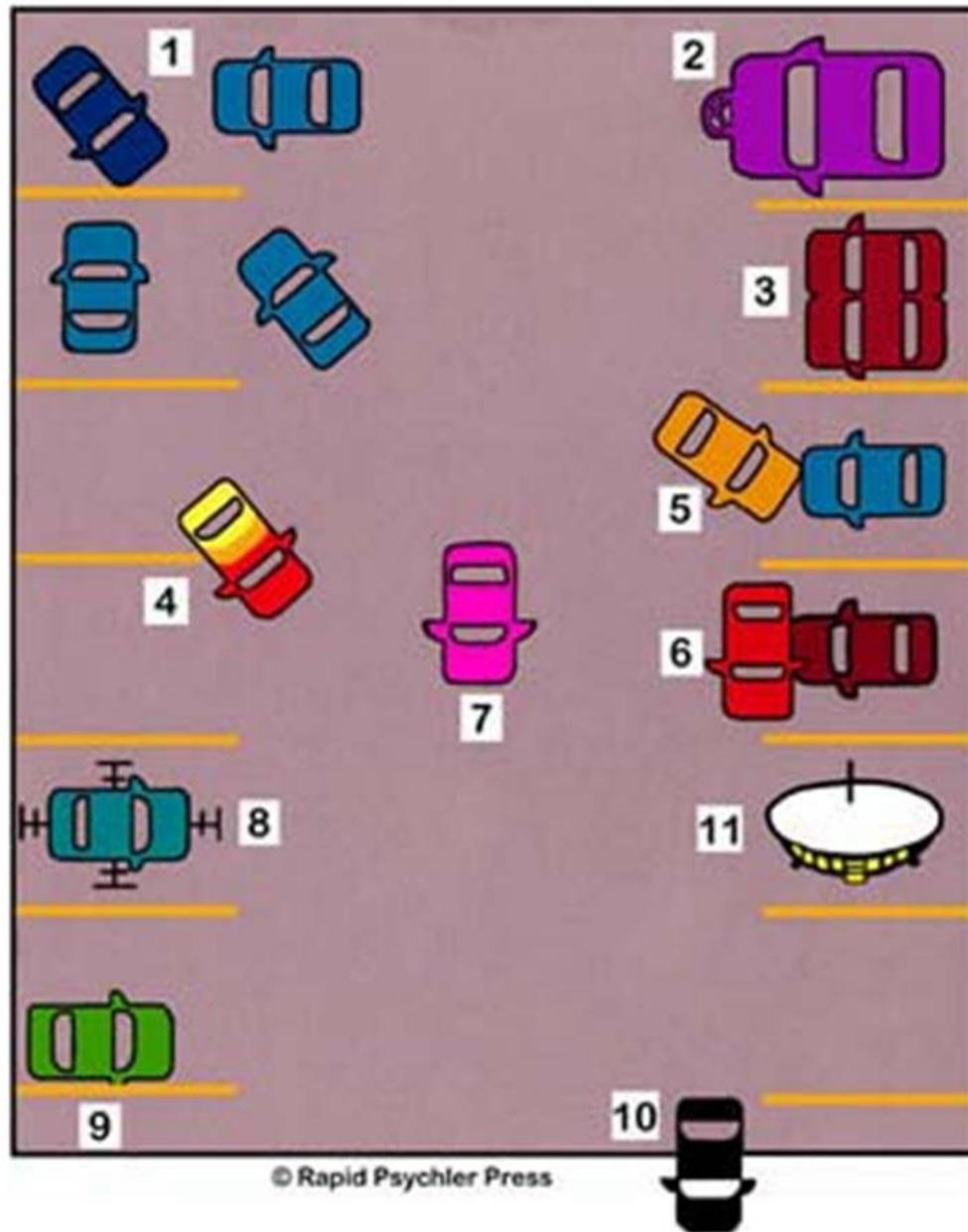
- Den paranoide
- Den skizoide
- Den dyssociale
- EUP, emotionelt ustabil personlighedsstruktur
Impulsiv type / borderline
- Den histrioniske
- Den tvangsprægede
- Den ængsteligt - evasive
- Den dependende

Gennemgående:

Niveauet af lidelse er meget varierende

Mere end 50 % af personlighedsforstyrrede har to forstyrrelser

Parking Lot of the Personality Disordered

1. **PARANOID** - Cornered again!!
2. **NARCISSIST** - Largest car; prominent hood ornament
3. **DEPENDENT** - Needs other cars to feel sheltered
4. **PASSIVE-AGGRESSIVE** - Angles car to take 2 spaces
5. **BORDERLINE** - Rams into car of ex-lover
6. **ANTISOCIAL** - Blocks other cars
7. **HISTRIONIC** - Parks in center of lot for dramatic effect
8. **OBSESSIVE** - Perfect alignment in parking space
9. **AVOIDANT** - Hides in corner
10. **SCHIZOID** - Can't tolerate closeness to other cars
11. **SCHIZOTYPAL** - Intergalactic parking

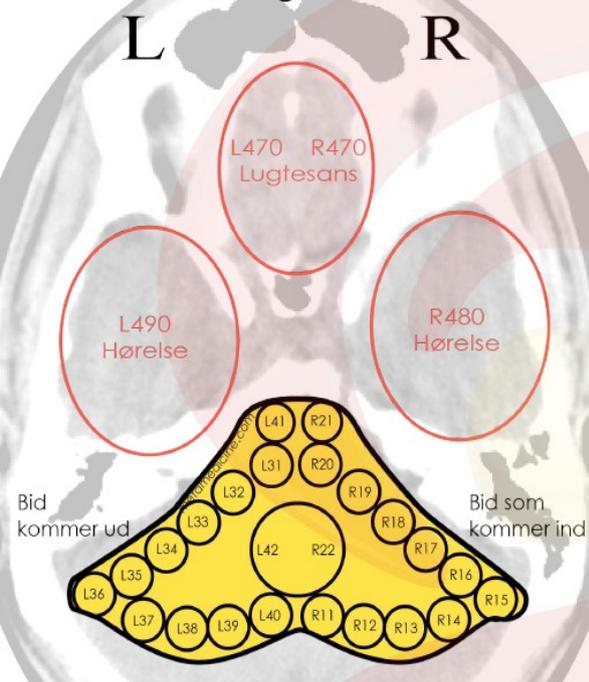
To, vi sandsynligvis kan se i klinikken:

- Emotionelt ustabil personlighedsforstyrrelse impulsiv / borderline type
- Ængstelig evasiv

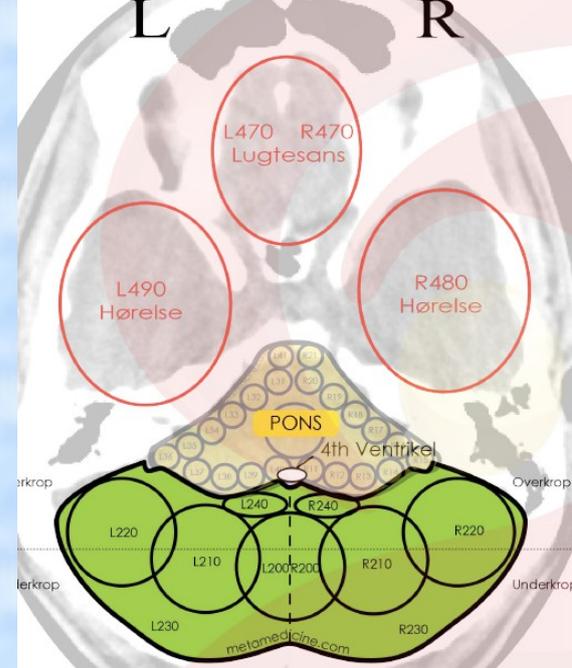
Hjernestammen

indre kimlag - endoderm

Lillehjernen

midterste kimlag - mesoderm

Konstellationer

og

enkeltstående

aktive relæer

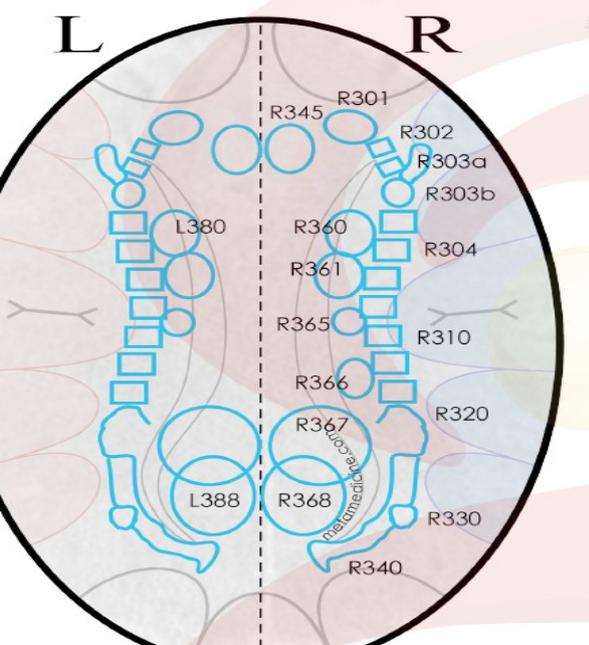
ved EUP bt

og

ængstelig - evasiv

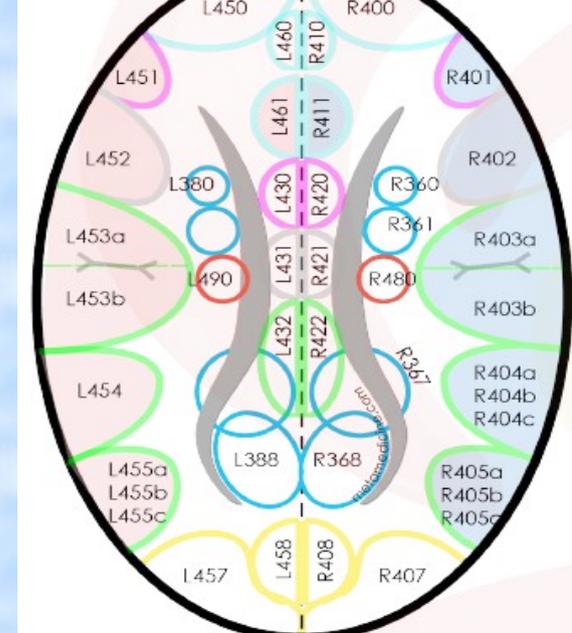
Storhjernemarve

midterste kim lag - mesoder

Storhjernebarken

midterste kim lag - mesoder

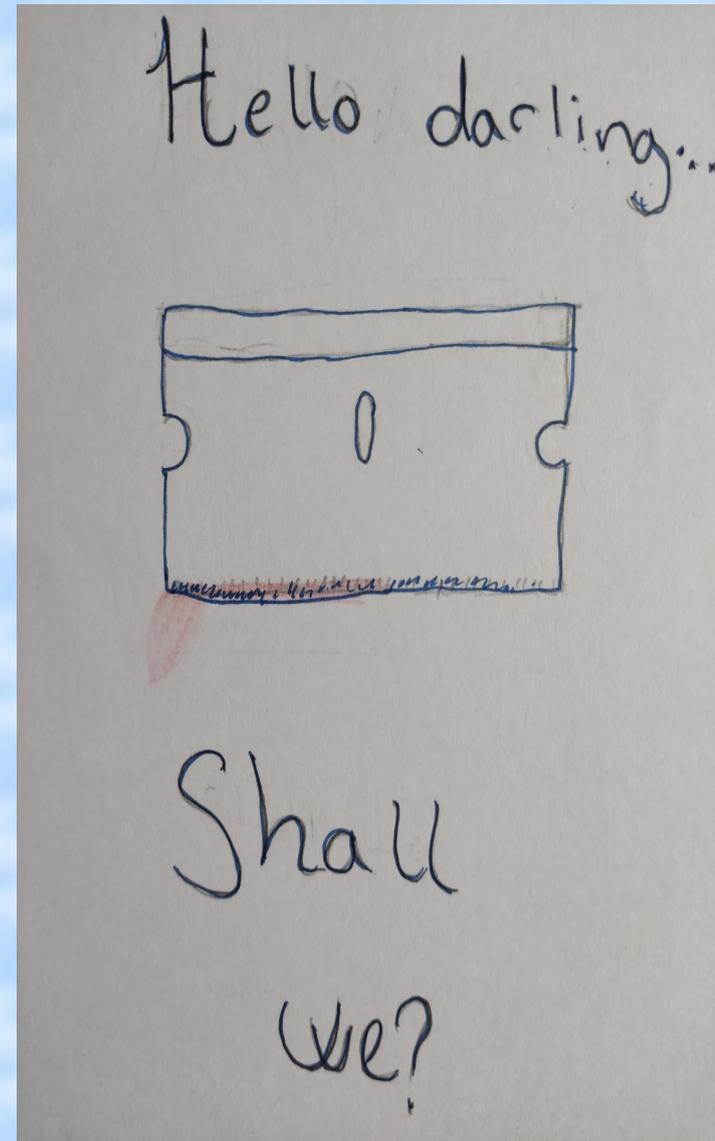
Emotionelt ustabil personlighedsforstyrrelse (EUP)

- Hypersensitiv amygdala og mangelfuld aktivering af frontalpandelapper (mentaliseringssevne, impuls kontrol, følelsesregulering)
- Deles i impulsiv og borderline type
- I psykiatrien anser man tidlige traumer som meget betydende for udvikling af borderline

- Er typisk impulsive og har svingende og stærke følelser og humør
- Deres selvopfattelse, dvs. deres fornemmelse af hvem de selv er, og hvad de står for, er svag
- Det er som om, de ikke har nogen "indre kerne"
- Forstyrret og usikker identitetsfølelse

- De oplever ofte en intens indre tomhed (ofte kronisk), som de vil gøre hvad som helst for at slippe af med
- De kan være selvdestruktive på forskellige måder
- Indgår intense og ustabile relationer med andre mennesker, som de ukritisk knytter sig stærkt til

- Har ofte mange partnere på kort tid
- Reagerer ofte udad på stærke og ubærlige følelser og skader sig selv
- Trusler om selvmord og selvmordsforsøg er hyppige

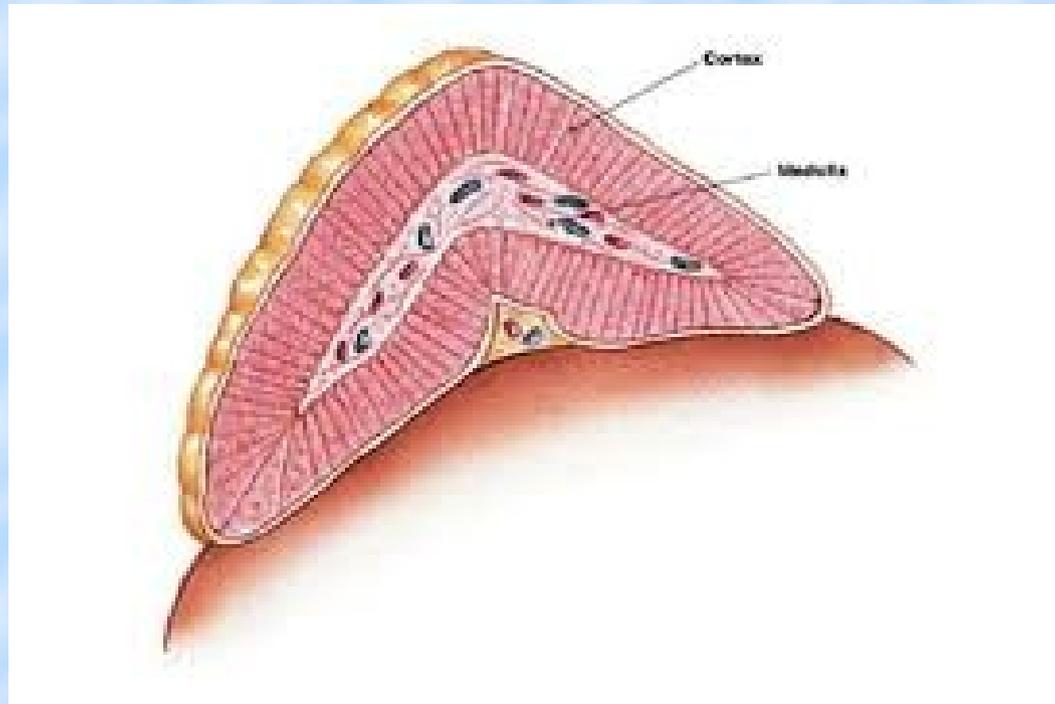
- Tænkningen er oftest mindre nuanceret end andres
- Bliver hurtigt oprørte, når de ikke opnår det, de ønsker
- Udpræget retfærdighedssans
- Intenst bange for at blive forladt eller svigtet af andre, fordi de derved bliver overladt til deres egen indre tomhed
- Undgår at blive ladet alene

Grundfølelse ifølge psykiatrien – frygt for at blive forladt
(kommer vi til)

Svingende og stærke følelser:

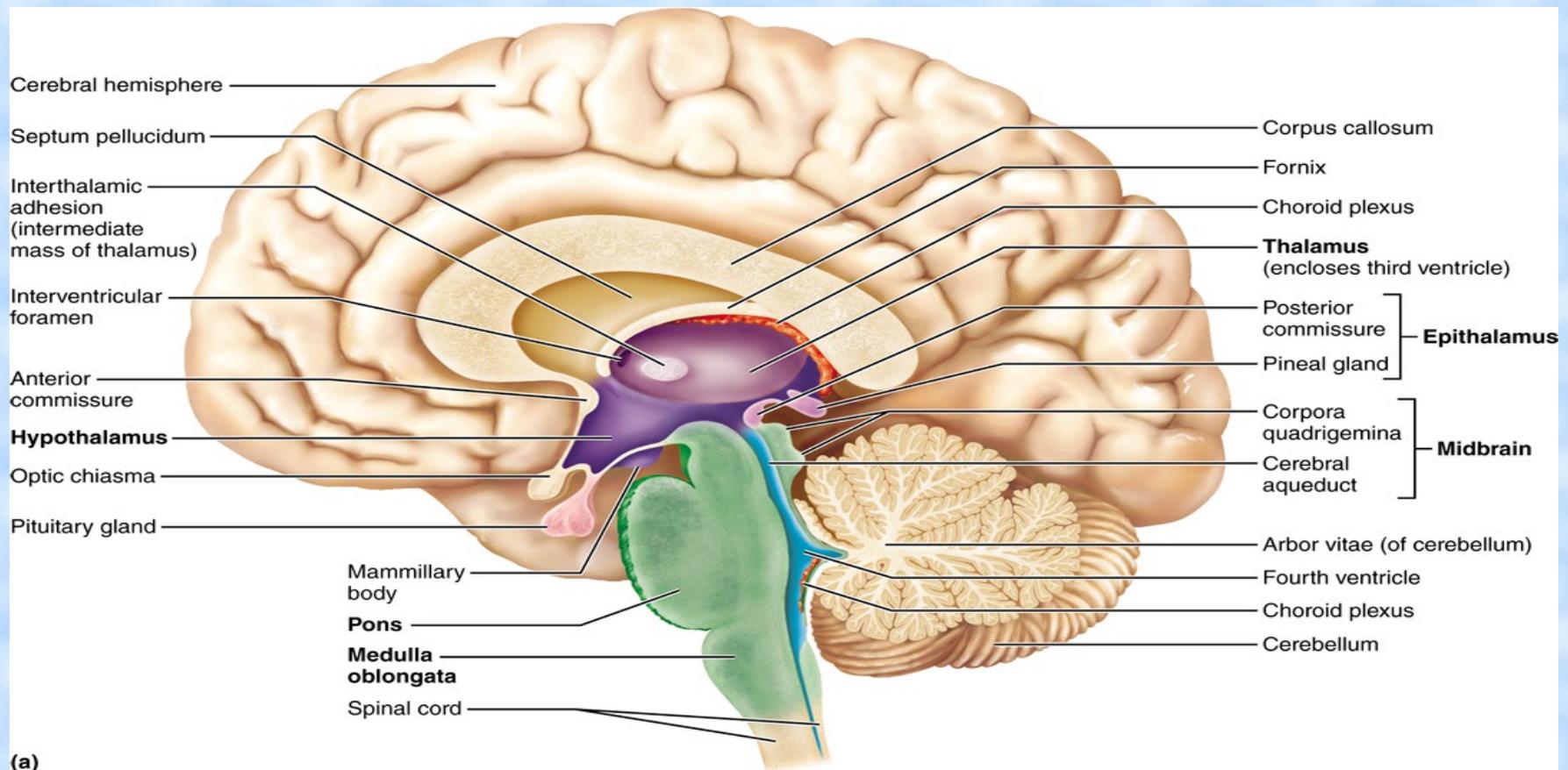
- skifter meget hurtigt mellem overvægt af traumeenergi i hhv højre og venstre hjernehalvdel? Kun en del af forklaringen

- har ikke lært affektregulering i de første levemåneder og – år
- nedsat aktivering af frontalpandelapperne
- overbelastet nervesystem, meget lav stresstærskel
  - overbelastet binyremarv (mange aktive konflikter)?
  - binyremarv (uudholdelig stresskonflikt)?

- hypofyse baglap – ikke kunne skabe sociale bånd, identitet og trivsel i et fællesskab?
Måske for meget opslugt i fællesskabet?
- thalamus – totalt sammenbrud af hele personligheden. At forlade sig selv?

Intens indre tomhed (ofte kronisk) :

- hypofyse baglap – ikke kunne skabe sociale bånd, identitet og trivsel i et fællesskab?
- thalamus – totalt sammenbrud af hele personligheden, at forlade sig selv?
- TBT hul? Sjæletab?

Selvdestruktive / selvskadende:

- aggressiv (f i / t v + f i / t v)

Indgår intense og ustabile relationer med andre mennesker, som de ukritisk knytter sig stærkt til:

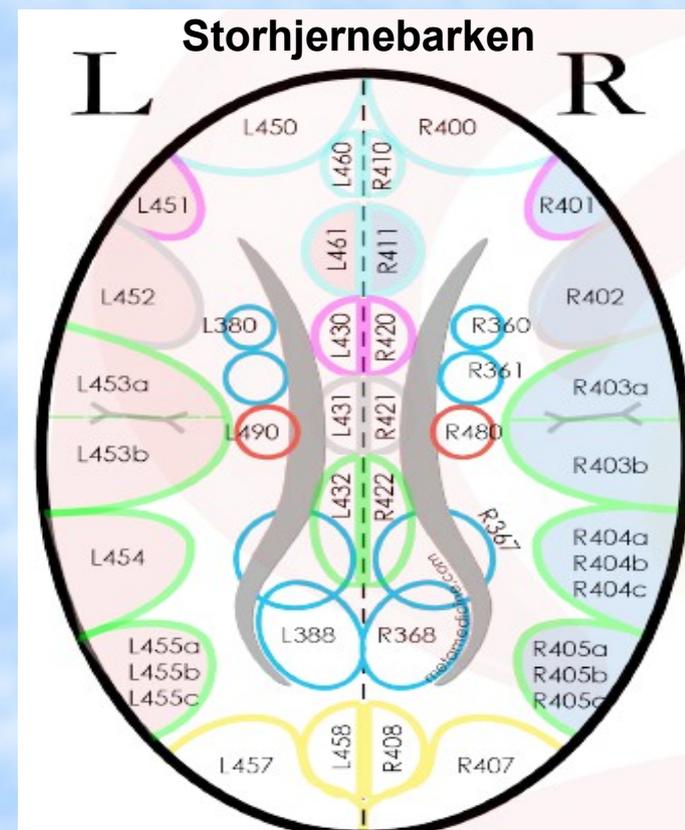
- tilknytningsforstyrrelse, overlevelse

Ofte har de mange partnere på kort tid:

- tilknytningsforstyrrelse, overlevelse

Udadreagerende på stærke følelser:

- aggressiv (f i / t v + f i / t v)

Tanker om selvmord – trusler – selvmordsforsøg - selvmord:

- postmortal: T t + t t + aggressiv (t v / f i)?

Tænkning er oftest mindre nuanceret end andres:

- hypersensitiv amygdala
- nedsat aktivering af frontalpandelapperne

Bliver hurtigt oprørte, når de ikke opnår det, de ønsker:

- f i og t v generelt?
- nedsat aktivering af frontalpandelapperne
- har ikke lært at affektregulere

Udpræget retfærdighedssans:

- mindreværd nakkehvirvler?
- paranoia?

Intenst bange for at blive forladt eller svigtet af andre, fordi de derved bliver overladt til deres egen indre tomhed / undgår at blive ladet alene:

- frygt for at blive forladt (flere meget intense traumer)?
- kraftig nyre 1 enkeltstående?
- jeg kender ikke mit sted, mine grænser
t m / i f i g   i t m p / u p ? l

Bulimi, overspising ses mest knyttet til EUP BL:

- tynd - sund konst: t v / f i galdekanaler ?+ vilkårlig i venstre hjernehalvdel

Opsummering af EUP bt:

Thalamus

+ måske hypofysens baglap

+ MANGE frygttraumer (= hypersensitiv amygdala og nedsat frontalpandelap – aktivitet)

+ t v / f i

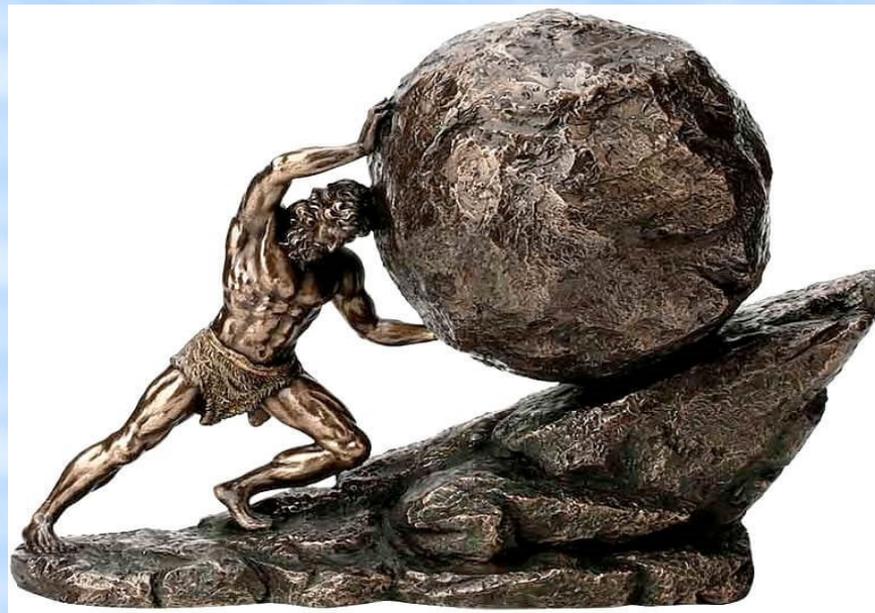
+ t m / i g / i t m p / u p

Formodentlig generations – inkarnations -,
fosterstadietraumer samt meget tidlige traumer dette liv

Ængstelig evasiv personlighedsforstyrrelse

- I psykiatrien siges grundfølelse at være frygt for at blive afvist
- Den ængstelig - evasive personlighedsforstyrrelse og socialangst (frygt) er genetisk beslægtede
- Mentaliseringsvanskeligheder – svinger mellem under – og overmentalisering (frontalpandelapper)

- Udbredt ængstelighed og anspændthed
- Mindreværdsfølelse
- Lav selvfølelse, lav identitetsfølelse
- Overdrevent følsomme for afvisning og kritik
- Lav resiliens (giver op ved modstand)

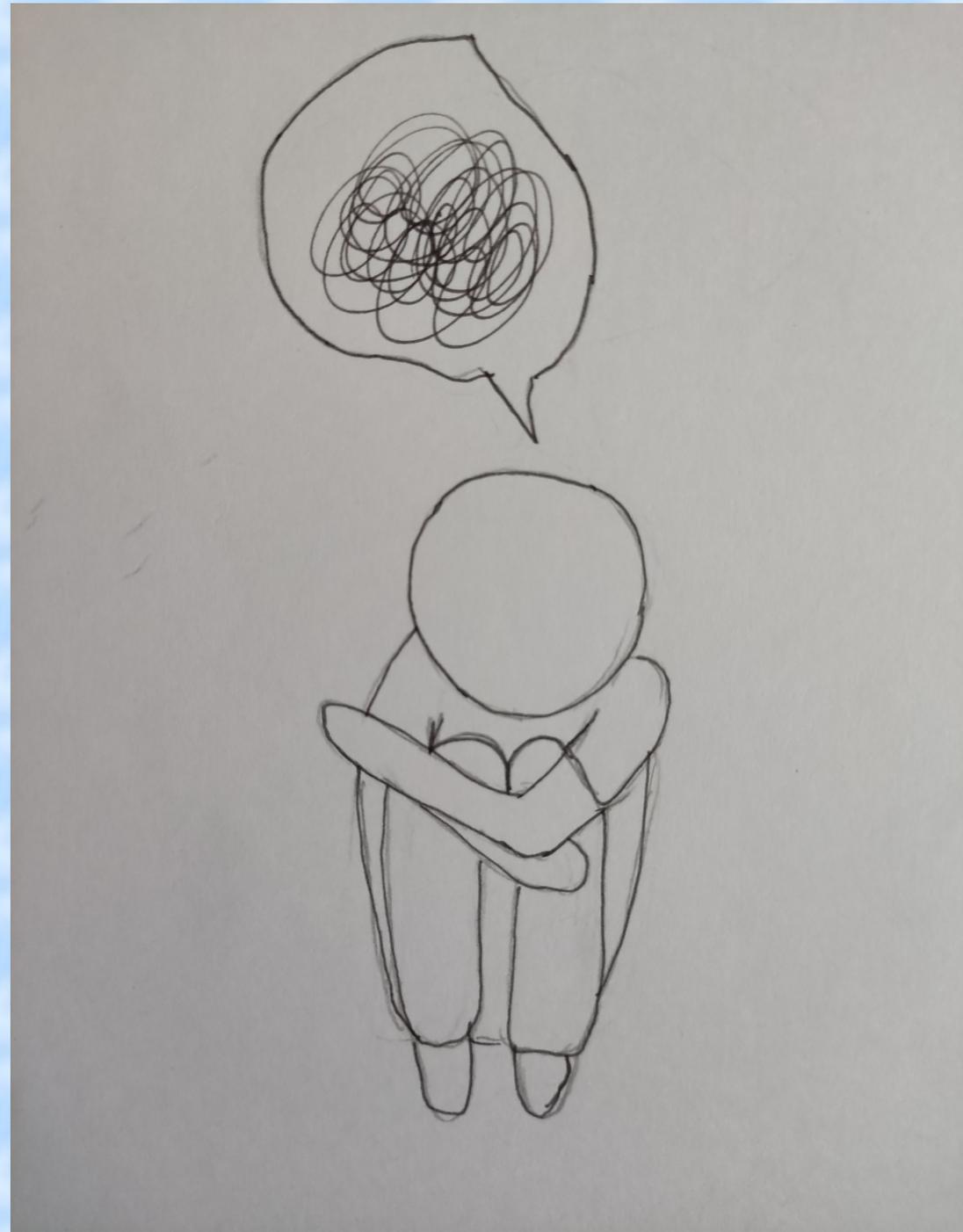
- Tilbageholdenhed overfor andre ved usikkerhed om forhåndsaccept
- Begrænset livsudfoldelse grundet bekymring for fysisk sikkerhed / social accept og uduelighed/ egen uduelighed
- Social angst ?
- Overdrevne følelser af skam og utilstrækkelighed
- Ængstelige for at de skal dumme sig overfor andre

- Længes efter at blive holdt af og accepteret socialt og relationelt men føler sig uværdige, ikke gode nok, ude af stand til at klare det
- Urealistisk høje standarder for adfærd
- Ofte skaber de fantasiverdener, som erstatter den virkelige verden

- Ruminerer

- Hænger fast i negative følelser i timer og dage

DELER DET IKKE MED NOGEN!

GÅR ALENE MED DET

LIDER I STILHED!

Udbredt ængstelighed og anspændthed:

- angst

Mindreværdsfølelse:

- *EN MASSE* – ikke konstellationer! (eller?)

Lav selvfølelse, lav identitetsfølelse:

- mindreværd, ikke konstellationer, f i og t v?
- hypofyse baglap, ikke kunne skabe sociale bånd, identitet og trivsel i et fællesskab, enkeltstående konflikter?

Overdrevent følsomme for afvisning og kritik:

- mindreværd
- paranoia?
- undermentaliserings?

Lav resiliens (giver op ved modstand):

- magtesløshed?
- trængt op i et hjørne + overvægt højre hjernehalvdel + mindreværd?
- alfaceller konstellation?
- betaceller konstellation?
- "bare" mindreværd?

Tilbageholdenhed overfor andre ved usikkerhed om forhåndsaccept:

- angst, mindreværd
- paranoia?

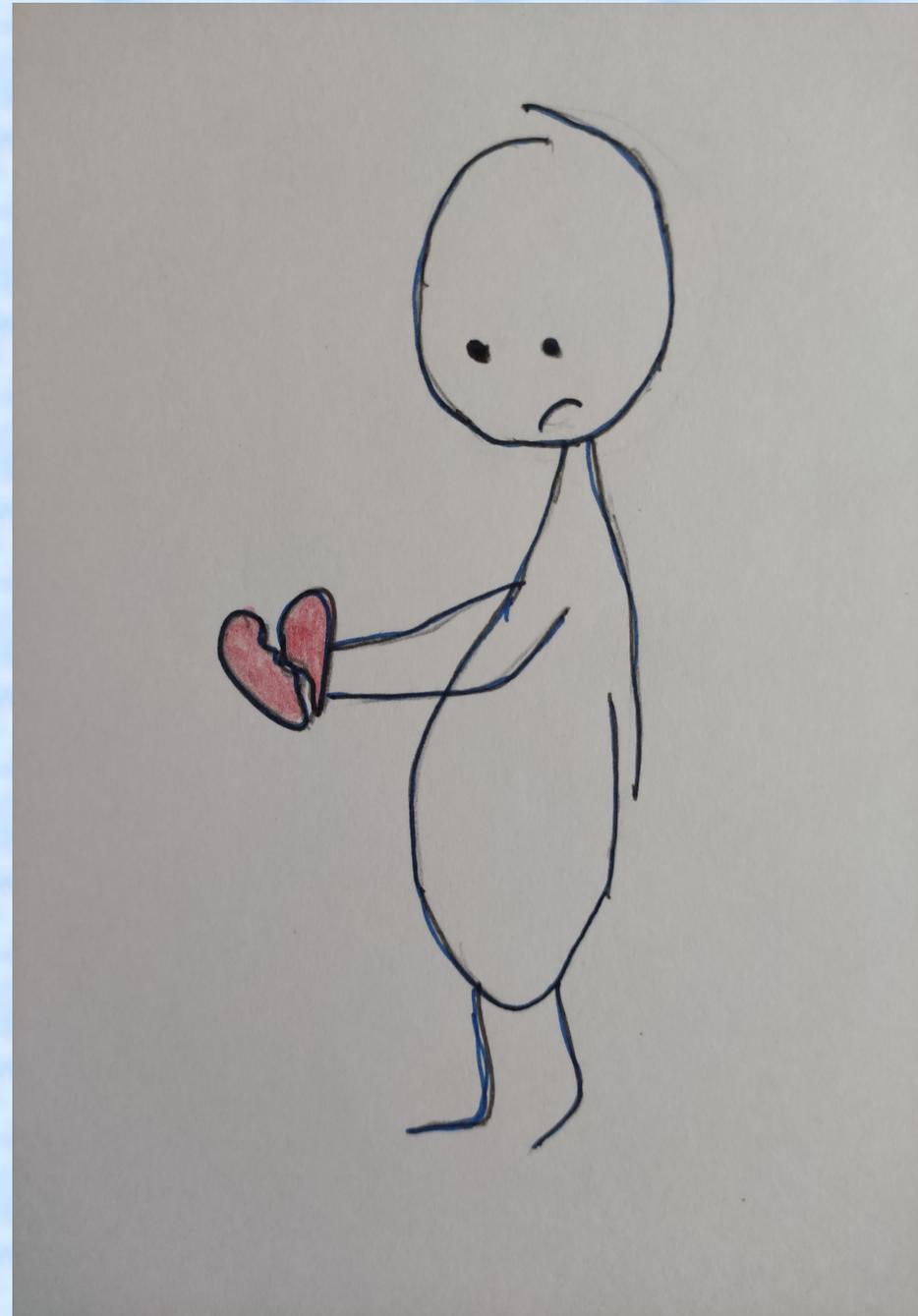

Begrænset livsudfoldelse grundet bekymring for fysisk sikkerhed / social accept og uduelighed / egen uduelighed:

- angst, mindreværd
- paranoia?

Social angst / frygt:

- frygt, traumer, subjektive
- mindreværd

Overdrevne følelser af skam og utilstrækkelighed:

- fi og mindreværd? (Jeg kan ikke identificere mig med de andre, er ikke lige så god som dem)

Ængstelige for at de skal dumme sig overfor andre:

- frygt. Traumer, subjektive, mindreværd
- fi og mindreværd?
- paranoia?
- TBT stammeblokering?

Urealistisk høje standarder for adfærd (også medvirkende til social angst):

- tvangspræget (autist + aggressiv) + mindreværdskonstellation (megalomani med omvendt fortegn)?

Er IKKE perfekt,

men er tvunget til at blive det?

Ofte skaber de fantasiverdener, som erstatter den virkelige verden:

- coping?
- flyvende (t f / c f + t f / c f) + megalomani?

Ruminerer / hænger fast i negative følelser i dagevis:

- tvangspræget (autist + aggressiv) + mindreværd?

DELER DET IKKE MED NOGEN!

GÅR ALENE MED DET, LIDER I STILHED!:

- kender ikke til andet. Det er sådan, det er at være menneske
- frygt for afvisning (mine følelser, tanker, det jeg udtrykker) – underkendt, devalueret, invalideret - enkeltstående traumer?
- det er mig, der er noget galt med - mindreværd, enkeltstående eller konstellationer?

Afledte symptomer:

Spiseforstyrrelser, både anoreksi og bulimi, oftest anoreksi:

- tynd - sund konst: t v / f i + vilkårlig i venstre hjernehalvdel

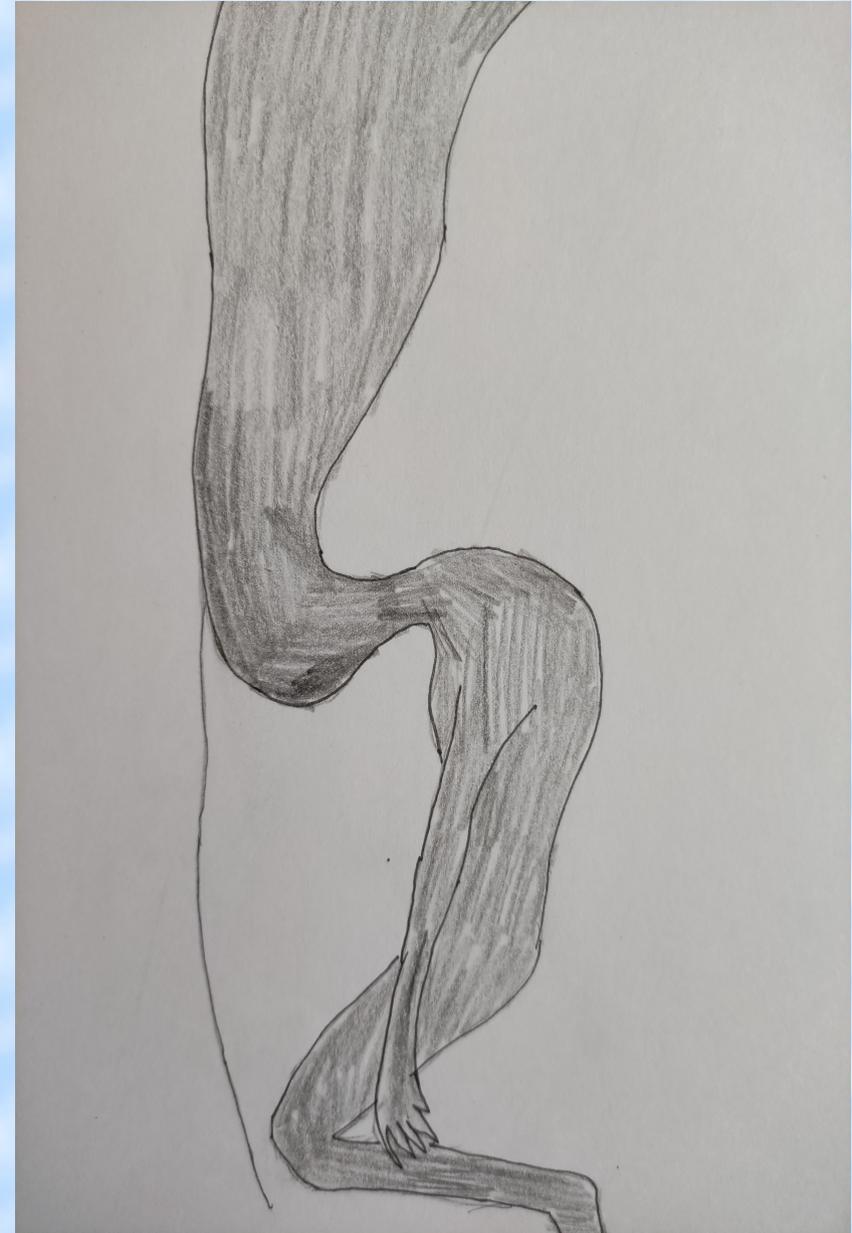
Selvskade:

- aggressiv (f i / t v + f i / t v)

Tanker om selvmord - selvmordsforsøg – selvmord:

- postmortal: T t + t t

Angst – depression - stress

Opsummering

ængstelig – evasiv personlighedsforstyrrelse

Angst

+ Frygttraumer

+ MINDREVÆRD (ikke ret mange konstellationer)

+ måske paranoia?

Masser af traumer, formodentlig generations – inkarnations -, fosterstadietraumer samt meget tidlige traumer dette liv

Kilder:

www.denstoredanske.lex.dk

Damby Hahn

Videnscenter for demens

www.pjkp.dk

Sundhed.dk

Netpsych.dk

Sune Bo Hansen, Børne – og Ungdomspsykiatrien og Psykiatrisk Forskningsenhed, Region Sjælland, Roskilde

Nana Lund Nørgaard, Mind to mind

Diagnostik og behandling af personlighedsforstyrrelser

Erik Simonsen^{1, 2}, Maria Willer Meisner¹, Bo Bach^{1, 3} & Mickey Kongerslev Ugeskr Læger
2018;180:V09170672

Maja Zandersen, Psykiatrisk Cener gkostrup , KU

De psykiatriske diagnoser af Aksel Bertelsen, Povl Munk-Jørgensen og Per Bech

Videnskab.dk.